

Uvodnik

Ovaj broj časopisa *POLIMERI* posvećen je 85. obljetnici života dr. sc. Igora Dvornika, 50. obljetnici *Laboratorija za radijacijsku kemiju i dozimetriju Instituta "Ruđer Bošković"* te 45. obljetnici istraživanja radijacijske kemije polimera.

POLIMERI kao znanstveni, stručni, obrazovni, obavijesni i društveni časopis prepoznali su važnost i izuzetnost I. Dvornika i *Laboratorija za radijacijsku kemiju i dozimetriju (LRKD)* u našoj sredini. Za razumijevanje te izuzetnosti kao dobra ilustracija može poslužiti razgovor s našom znanstvenicom, povratnicom iz Amerike, dr. Danicom Ramljak. Razgovor je objavio *Večernji list* 7. veljače 2008. godine, a srž je iskazana u naslovu *Ruđer treba biti naš Princeton na kojem će država zarađivati. Institut "Ruđer Bošković"* u posljednjih nekoliko godina prilično nesigurno pokušava ići u tom smjeru, a I. Dvornik i *LRKD* vrlo su odlučno tim putem krenuli prije četrdesetak godina i do današnjih dana na njemu ustrajali.

Zašto je došlo do određenog zastoja u razvoju *Instituta*, pokušat će se kratko i vrlo pojednostavnjeno objasniti. U prvih dvadesetak godina djelovanja *Institut "Ruđer Bošković"* kvalitetom se najviše približio znanstvenim institucijama u svijetu koje imaju neusporedivo dulju tradiciju. To je uspio zahvaljujući mladim ambicioznim znanstvenim radnicima, dobrim vezama i školovanju u svijetu, jakom *Odjelu elektronike* te dobroj logistici (mehaničke i staklopuhačka radionica, konstrukcijski ured i dr.). U tom razdoblju u *Institutu "Ruđer Bošković"* vlastitim su snagama građeni veliki eksperimentalni uređaji kao što su ciklotron, neutronske generator, ali i instrumenti prije njihova pojavljivanja na tržištu, kao što su nuklearna magnetska rezonancija, elektronska spinska rezonancija, Mössbauerov spektrometar i dr. U to vrijeme u *Institutu* se moglo napredovati po čisto znanstvenoj liniji, po znanstveno-stručnoj liniji, a adekvatno se stimulirao i rad tehničkog osoblja. U takvom stimulativnom ozračju I. Dvornik započinje 1958. godine svoj inventivni znanstvenoistraživački rad u *IRB-u*, što je detaljno opisano u njegovu životopisu i u prilogu o djelatnosti *LRKD-a*. Treba naglasiti da I. Dvornik svoj izum, osobni dozimetar i čitač za potrebe vojske i civilne zaštite, nije namjeravao proizvoditi u *IRB-u*, ali je na to bio prisiljen nakon što nije mogao naći proizvođača izvan *Instituta*. Iako je *Institut* dobivao oko trećine ostvarenih prihoda od te proizvodnje, a velika sredstva uložena su i u izgradnju i opremanje laboratorijskih prostora, na *LRKD* se sedamdesetih godina u *Institutu* gledalo kao na nepoželjan primjer. Naime, u to vrijeme sve dulji i sve češći boravci *Ruđerovih* znanstvenika u inozemstvu postali su normalna praksa, tako da su neki samo povremeno gostovali u *IRB-u* pa su u *LRKD-u* vidjeli opasnost da bi se nadležni mogli dosjetiti i od njih zatražiti primjenu njihovih rezultata ili preuzimanje obveza u zemlji. Kako bi spriječili širenje takve opasnosti, iz institutskih su pravila isključili mogućnost napredovanja po znanstveno-stručnoj liniji, već su se brojili samo znanstveni radovi. Na taj su način obeshrabrili orijentaciju na primjenu i razvoj, a posljedica je bila nestanak *Odjela za elektroniku*, a zatim i institutskih radionica. I. Dvornik i *LRKD* ostaju dosljedni nastojanju da rezultate svojih istraživanja primjenjuju, ali su se morali sami pobrinuti za potrebnu logistiku.

Prilikom da isprave nebrigu znanstvene elite za razvoj vlastite zemlje dobili su stručnjaci u gospodarstvu osnivanjem samoupravnih interesnih zajednica (SIZ-ovi) za znanost 1975. godine. Njihovi predstavnici u *Vijeću korisnika* dobili su mogućnost usmjeravanja istraživanja u znanstvenim institucijama prema razvojnim ciljevima gospodarstva i na taj način mogućnost uspostave inovacijskog lanca od temeljnih istraživanja koja su rezultirala važnim otkrićima, preko razvoja do realizacije u proizvodnji. I oni su, međutim, radije putovali po svijetu i kupovali licencije nego se uz pomoć znanstvenika bavili razvojem vlastitih proizvoda i tehnologija, zanemarujući i vlastite industrijske institute. Prema tome, struka i znanost veliki su krivci za žalosno stanje u našoj proizvodnji danas. Dok se u vrednovanju znanstvenoistraživačkoga i razvojnog rada ne bude stimuliralo kreativce poput I. Dvornika, stanje se neće promijeniti. Iako mu iz svijeta i dalje stižu priznanja, u našoj službenoj znanstveno-stručnoj hijerarhiji za njega nije bilo mjesta.

Samo bi tridesetak posto naših znanstvenih radnika financiranih iz znanstvenih fondova prema sadašnjim kriterijima moglo svojim doprinosom znanosti i afirmaciji zemlje donekle opravdati dobivena sredstva; sve ostalo je uglavnom potrošnja bez pravog pokrića. Opsežno akumulirano i neiskorišteno znanje je mrtvi kapital i to je krivnja znanstvene politike.

Bez prave povezanosti sa životnom sredinom znanstveni radnici ne osjećaju potrebu da objavljuju svoje radove u domaćim časopisima, a i ne žele to jer im se prema postojećim kriterijima to vrednuje malo ili nikako. U takvim okolnostima divovski je pothvat, vrijedan pohvale, izdavati časopis *POLIMERI* gotovo trideset godina i stalno mu poboljšavati kvalitetu.

Zahvaljujem *Uredništvu POLIMERA* na dodijeljenoj časti da obavim odgovornu i zahtjevnju ulogu gosta urednika ovog broja i želim im daljnji izvrsni rad.

U ovom broju dan je pregled istraživanja polimera u *LRKD-u* koja su se pretežno provodila u razdoblju kada je njegov voditelj bio I. Dvornik, a u idućem broju bit će prikazana novija istraživanja u *IRB-u*.

Na kraju zahvaljujem I. Dvorniku, u ime svih njegovih suradnika i svoje osobno ime, na njegovu stvaralačkom doprinosu jačanju materijalne osnove naše zemlje i njezinoj afirmaciji u svijetu, sa željom da još dugo djeluje u našoj sredini.

Franjo RANOGAJEC